

ПОЛІТИКА

«Волдеморт» у кімнаті. Що стримує Європу від торговельної війни з Китаєм і до чого тут Україна

Зоряна Степаненко

26 жовтня 2026, 12:25

Президентка Єврокомісії Урсула фон дер Ляен (ліворуч) і президент Європейської ради Антоніу Кошта після саміту ЄС у Брюсселі, Бельгія, 16 жовтня 2026 року

Слухати 11 хв.

БРЮССЕЛЬ – Євросоюз готується жорсткіше захищати свій ринок від дешевих китайських товарів. На жовтневому саміті Франція й Німеччина заручилися підтримкою ідеї посилити торговельний захист ЄС від недобросовісної

конкуренції. Президент Франції Емманюель Макрон оголосив про «дуже глибоку зміну європейської торговельної політики». Утім, конкретні рішення ще в дорозі.

У висновках саміту ЄС лідери закликали Єврокомісію ефективніше використовувати наявні торговельні інструменти та розробити нові для протидії «глобальним макроекономічним дисбалансам». Китай при цьому прямо не згадали. Інструменти мають стати універсальними для будь-якої країни.

Для Євросоюзу проблема вже не обмежується китайськими електромобілями. Китай виробляє більше, ніж потрібно його внутрішньому ринку. Експорт створює для партнерів проблеми ще й через китайські державні субсидії. Вони здешевлюють продукцію. А європейським заводам дедалі важче з цим конкурувати.

Лідери країн ЄС під час засідання Європейської ради в Брюсселі, Бельгія, 16 жовтня 2026 року

Захист від того, чиє ім'я не називають

5 жовтня Франція й Німеччина направили Єврокомісії та державам-членам спільний документ із пропозиціями посилити торговельний захист ЄС. Китай у ньому не згаданий. Хоча описані проблеми значною мірою стосуються саме економічної політики Пекіна.

Прем'єр Бельгії **Барт де Вевер** після саміту віджартувався з цього приводу.

«Я скористався функцією пошуку, ввів у документі слово Китай і отримав нуль результатів. Тому я назвав його запискою Волдеморта», – іронізував він.

Прем'єр-міністр Бельгії Барт де Вевер (ліворуч), президент Франції Емманюель Макрон (у центрі) та президент Європейської ради Антоніу Кошта (праворуч) під час саміту ЄС у Брюсселі, Бельгія, 15 жовтня 2026 року

Париж і Берлін попереджають про масштабний промисловий шок, що загрожує ключовим галузям європейської економіки – від автомобілебудування й хімічної промисловості до фармацевтики та аерокосмічного виробництва.

Серед причин називають демпінг, надмірні державні субсидії та валютні маніпуляції.

“ Ми хочемо створити інструменти протидії надлишковим виробничим потужностям

Фрідріх Мерц

«Вони підривають рівні умови конкуренції у відкритій торгівлі, заснованій на правилах, і ставлять європейські компанії у невигідне становище... Це загрожує не лише європейській економіці, а й позиціям ЄС як суверенного та впливового міжнародного гравця».

Франція й Німеччина закликають Єврокомісію частіше розпочинати торговельні розслідування, а захисні заходи застосовувати до цілих секторів економіки, а не лише окремих товарів.

Вони також пропонують два нові інструменти. Перший має зменшити залежність Європи від окремих іноземних постачальників. Другий – дозволити обмежувати доступ до єдиного ринку ЄС для країн, які політичними чи економічними засобами перешкоджають відновленню чесної конкуренції.

Канцлер Німеччини Фрідріх Мерц після саміту Європейської ради в Брюсселі, Бельгія, 16 жовтня 2026 року

Щоб спростити ухвалення таких рішень, пропонують механізм, за якого заходи Єврокомісії могли би діяти, якщо кваліфікована більшість держав-членів не виступить проти.

При цьому Париж і Берлін визнають ризик торговельної відплати. Вони попереджають, що нові обмеження можуть випробувати єдність ЄС, оскільки наслідки для окремих держав будуть різними.

“ Ми почали з автомобілів. Тепер потрібно продовжити

«Політична воля до подальших кроків залежатиме від єдності ключових європейських держав, зменшення

Емманюель Макрон

критичних залежностей і готовності розподіляти економічні витрати між країнами та галузями», – каже Радіо Свобода

китаєзнавиця **Віта Голод** – наукова співробітниця Інституту сходознавства ім. А. Ю. Кримського НАН України.

Після саміту канцлер Німеччини **Фрідріх Мерц** заявив про одностайну підтримку франко-німецької ініціативи.

«Ми хочемо створити інструменти протидії надлишковим виробничим потужностям, великим державним субсидіям і заниженим валютним курсам», – зазначив він.

Емманюель Макрон після саміту пояснив, які галузі потребують захисту.

«Ми почали з автомобілів. Тепер потрібно продовжити в хімічній промисловості, виробництві пластмас, феросплавів та всіх інших галузях, які фактично потерпають від недобросовісної конкуренції», – зазначив президент Франції.

Президент Франції Емманюель Макрон під час саміту Європейської ради в Брюсселі, Бельгія, 16 жовтня 2026 року

«Клієнт має рацію»

Єврокомісія оцінила торговельний дефіцит ЄС із Китаєм у 2025 році в 360 мільярдів євро. Тепер Брюссель дедалі більше зосереджується не на збільшенні свого експорту до Китаю, а на обмеженні імпорту.

У жовтні єврокомісар із торгівлі **Марош Шевчович** домовився в Пекіні про обмеження експорту китайських гібридних автомобілів до Європи.

За прогнозом Єврокомісії, цього року до ЄС імпортують близько 800 тисяч таких автомобілів. Домовленість, як повідомив посадовець Єврокомісії на умовах анонімності, передбачає квоту в 350 тисяч у перший рік дії нових обмежень. Для її запровадження Єврокомісія має провести торговельне розслідування. Попередні обмеження планують запровадити вже на початку грудня.

«Раніше ми зосереджувалися на тому, щоб продавати більше Китаю. Тепер ми більше зосереджені на тому, щоб Китай продавав менше нам», – сказав Радіо Свобода неназваний чиновник.

Міністр торгівлі Китаю Ван Веньгао (спиною до камери) та єврокомісар із торгівлі Марош Шевчович (п'ятий ліворуч) під час торговельних переговорів ЄС і Китаю в Пекіні, 8 жовтня 2026 року

Сторони також домовилися про зниження китайських мит на низку європейських товарів – від автозапчастин до оливкової олії, морозива та взуття. Китай також висловив готовність і надалі сприяти прискореному оформленню експортних ліцензій на постачання до ЄС рідкісноземельних елементів і постійних магнітів, необхідних європейській промисловості.

“ У бізнесі кажуть, що клієнт завжди має рацію

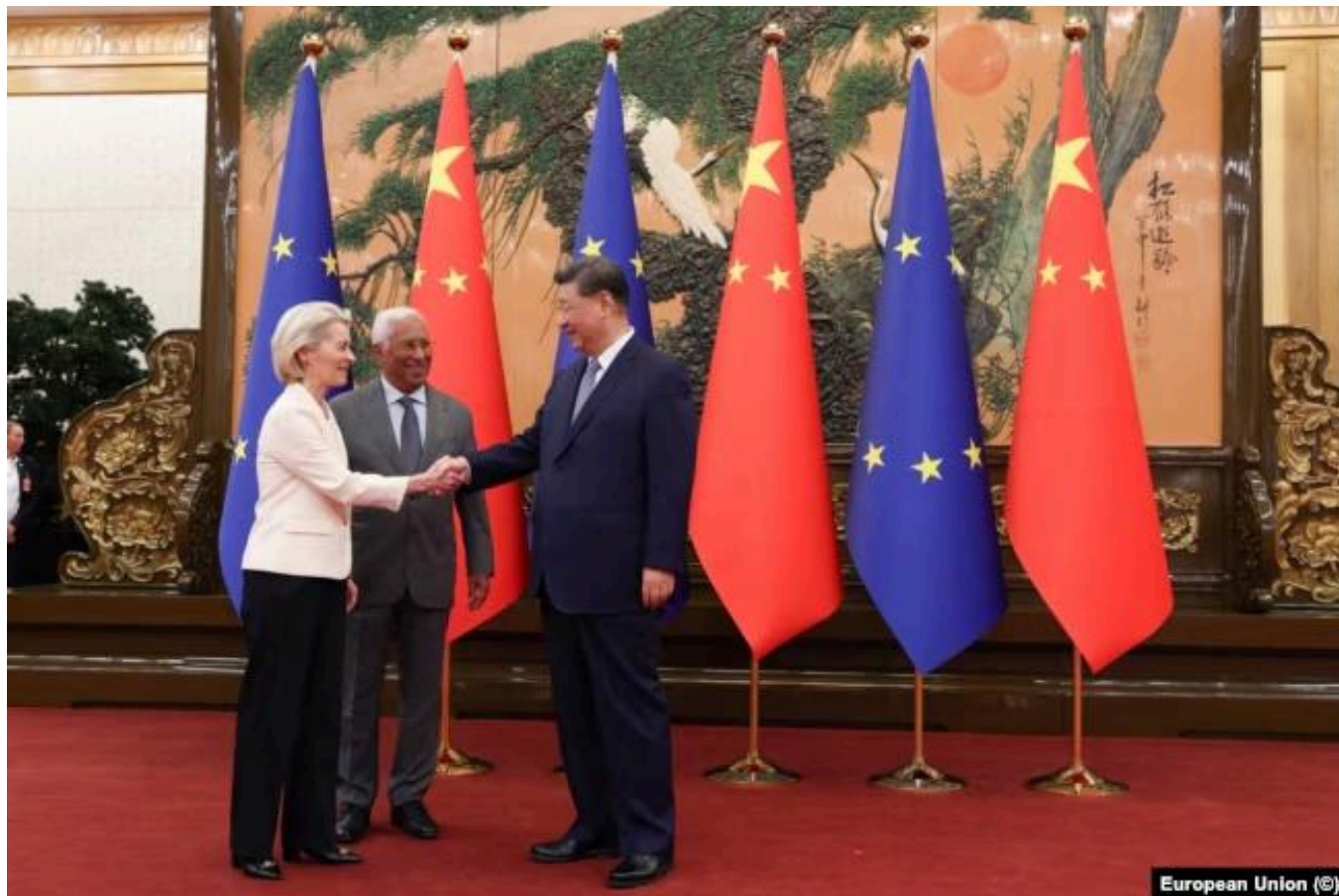
Високопосадовець ЄС

Відповідаючи на запитання, чому Пекін зголосився на поступки, посадовець ЄС підкреслив важливість європейського ринку для китайських експортерів.

«У бізнесі кажуть, що клієнт завжди має рацію... Як покупець, ми дуже чітко дали зрозуміти, що потерпаємо і що залишимося покупцем, але ті обсяги та стрімке зростання поставок, які ми спостерігаємо, є неприйнятними», – зазначив він.

У Пекіні своєю чергою наголошують, що домовленості були взаємовигідними, і відкидають твердження про те, що піддалися тиску.

«Європейська сторона не повинна плекати ілюзій, що зможе отримати вигоду шляхом тиску, і тим паче не повинна недооцінювати рішучість і здатність Китаю захищати власні інтереси», – заявили в Міністерстві торгівлі Китаю.

Президентка Єврокомісії Урсула фон дер Ляен (ліворуч), президент Європейської ради Антоніу Кошта (у центрі) та голова КНР Сі Цзіньпін під час саміту ЄС – Китай у Пекіні, 24 липня 2025 року

Чому Європа боїться відповіді Китаю

“ Ми повинні розмовляти з Китаєм, тому що Китай володіє сировинними ресурсами абсолютно стратегічного значення

Андрей Бабіш

ЄС є найбільшим торговельним партнером Китаю. За даними Єврокомісії, торік на Євросоюз припадало 13% зовнішнього товарообігу Китаю. І хоча Пекін дуже зацікавлений у збереженні відповідних зв'язків, усе ж «клієнт» обережний із використанням цього важеля.

Причина – власна залежність Євросоюзу від китайських поставок, насамперед

комплектуючих і критичної сировини.

«Ми повинні розмовляти з Китаєм, тому що Китай володіє сировинними ресурсами абсолютно стратегічного значення...

Мене дуже потішила дискусія про Китай. Не хочу розкривати подробиць, але коли взяв слово австрійський канцлер, він сказав: «Я їду в листопаді до Китаю». Потім

озвався польський прем'єр: «Я їду в грудні до Китаю». А тоді італійська прем'єрка Джорджа Мелоні: «Я їду в січні до Китаю», – розповів 16 жовтня прем'єр **Чехії Андрей Бабіш**, ілюструючи зацікавленість європейських лідерів у діалозі з Пекіном.

Прем'єр-міністр Чехії Андрей Бабіш (праворуч) і прем'єр-міністр Польщі Дональд Туск (ліворуч, не у фокусі) під час саміту Європейської ради в Брюсселі, 16 жовтня 2026 року

Канцлер Австрії **Крістіан Штокер** і прем'єр Польщі **Дональд Туск** публічно підтверджували плани поїздки до Китаю. Про плани Мелоні не повідомлялося.

Дослідники Європейської ради з міжнародних відносин (ECFR) застерігають, що домінування Китаю в постачанні та переробці низки критично важливих матеріалів створює ризики не лише для автомобільної промисловості й енергетики, а й для європейських виробників озброєнь.

«Нарощування оборонного потенціалу Європи та підтримка України, а отже, і безпека континенту, безпосередньо опиняються під загрозою...

Якщо Пекін ще більше посилить експортні обмеження, уряди та підприємства ЄС можуть опинитися перед необхідністю визначати пріоритети у виробництві: обирати одні системи озброєнь замість інших не відповідно до потреб на полі бою, а через дефіцит ключових матеріалів. Таким чином нездатність протидіяти

використанню Китаєм економічних важелів тиску фактично надала б Пекіну часткове право вето на розширення європейської оборонної промисловості», – йдеться у звіті.

Президент Європейської ради Антоніу Кошта (ліворуч) і прем'єр-міністерка Італії Джорджа Мелоні під час саміту Європейської ради в Брюсселі, Бельгія, 16 жовтня 2026 року

Торговельна війна з Китаєм вдарила би по державах ЄС із різною силою, застерігають дослідники ECFR. Це ускладнює вироблення спільної позиції: Європа має власні важелі економічного тиску на Пекін, але їх застосування потребує готовності до китайських контрзаходів і можливих втрат.

“ Чим відчутнішими ставатимуть закриття підприємств і скорочення робочих місць, тим сильнішим буде політичний запит на захист європейського ринку

Віта Голод

«Євросоюз готовий посилювати тиск, проте поки не готовий до радикальних заходів, які могли б спричинити жорстку відповідь Пекіна. Межу визначатиме співвідношення двох ризиків: втрат від китайської конкуренції та наслідків можливих китайських контрзаходів. Чим відчутнішими ставатимуть закриття підприємств і скорочення робочих місць, тим сильнішим буде політичний запит на захист європейського ринку», – вважає Віта

Голод.

У грудні Єврокомісія планує представити ініціативу **DiversifyEU**, покликану зменшити залежність європейських компаній від окремих іноземних постачальників. Окремо Брюссель готує механізм підтримки держав ЄС, які можуть зазнати економічного тиску або торговельних заходів у відповідь. Обидва інструменти Єврокомісія почала готувати ще до появи франко-німецьких пропозицій.

Президент Євроради Антоніу Кошта, президент України Володимир Зеленський і президентка Єврокомісії Урсула фон дер Ляен перед самітом ЄС у Брюсселі, Бельгія, 16 жовтня 2026 року

“ Ми й надалі хочемо вести шанобливий діалог. Але водночас нам потрібно бути жорсткішими

Барт де Вевер

«Ми й надалі хочемо вести шанобливий діалог. Але водночас нам потрібно бути жорсткішими, краще підготуватися й організуватися, щоб вести з Китаєм справжні переговори на рівних умовах», – зауважив уже цілком серйозно прем'єр Бельгії де Вевер.

Китаєзнавиця Віта Голод зауважує, що економічний вплив, навіть за умови його посилення, не обов'язково означає політичний контроль. Відтак очікувати, що ЄС використає торговельний важіль у переговорах з Пекіном, щоб переконати Китай натиснути на Москву, не варто.

«Пекін оцінює відносини з Росією через ширші стратегічні інтереси, зокрема протистояння зі США. Тому навіть значні торговельні втрати не обов'язково змусять його тиснути на Москву... Європейський вплив стане переконливим тоді, коли Пекін побачить, що підтримка російської війни має передбачувану й відчутну ціну у відносинах із ЄС», – резюмує вона.

ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:

Україна скорочує залежність від китайських дронів. Які критичні проблеми залишаються і що «українцям байдуже»

ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:

Трамп, Путін, Сі. Вся справа у мінералах? США хочуть, щоб Китай зняв обмеження на експорт критично важливої сировини

ДИВІТЬСЯ ТАКОЖ:

США прагнуть посилити роль у Центральній Азії, де домінують Росія та Китай

Зоряна Степаненко

Міжнародна оглядачка, кореспондентка Радіо Свобода та створеної Радіо Свобода мережі «Настоящее время» у Брюсселі. Теми: політика, міжнародні відносини, безпека, оборона

Україна

Світ

Політика

Економіка

Китай: виклики